

DANSENS ÅR '93

– HVA SKJEDDE EGENTLIG?

HISTORISK TILBAKEBLIKK

Av Marianne Albers

Om Dansens år 1993

Året 1993 er et betydningsfullt år i norsk dansehistorie. Da ble nemlig Dansens År '93 markert – over hele landet og gjennom hele året.

Prinsesse Märtha Louise var markeringens høye beskytter og daværende kulturminister Åse Kleveland var ivrig tilrettelegger.

En så stor markering og synliggjøring av dansen i Norge har vi ikke sett maken til, hverken før eller siden. Danseforestillinger ble sendt på turné på kryss og tvers over hele landet, og man kunne oppleve dans i kulturhus, gallerier, kunstforeninger og teatre, på festivaler og i det offentlige rom. I tillegg var det flere gjestespill, workshops, seminarer og konferanser. Det var tusenvis av publikummere, koreografer, pedagoger og dansere involvert i løpet av året – og det hele ble godt dekket av pressen, som i 1993 skrev mye mer om dans enn før.

Som et direkte resultat av markeringen ble Danseinformasjonen (den gang Senter for Dansekunst) og etter hvert Dansens Hus etablert.

Aktiviteten under Dansens År '93 var virkelig stor, og denne artikkelen kan ikke nevne alt og alle som deltok, men vi har forsøkt å synliggjøre flere av de flotte arrangementene som var med å synliggjøre dansekunsten i 1993. Ser du åpenbare feil eller mangler, send oss gjerne en epost til post@danseinfo.no.

– Men hvor kom ideen fra? Hva var opptakten, og hvem var initiativtager? Og ikke minst – hva skjedde egentlig?

For å nøste opp i dette må vi gå tilbake til året 1989. Da hadde koreograf og danser Kjersti Kramm Engebrigtsen vært aktiv i dansefeltet i omtrent 20 år og hun så seg lei av at dansen som kunstnerisk uttrykksform så og si var usynlig i norsk offentlighet. I et intervju til Danseinformasjonen/Dansearkivet sier hun dette:

– Det var fantastisk hva som dukket opp av koreografer på den tiden. Det var så mye fint å se, og så mye som skjedde. Plutselig et veldig liv! Det var så svært – og mye og spennende. Og fremdeles var det ingen som visste om oss, vi var ukjent – «hemmelig» – «under jorden» – en slags «kjellermennesker».

Kjersti Kramm Engebrigtsen

Synliggjøring av dansekunsten hadde alltid vært en motivasjon for Kjersti, og da hun så hvor frodig det skapende miljøet var på den tiden begynte hun å tenke på at dette måtte ut. Kjersti forteller at man som dansekunstner følte på et ansvar for å endre på ting – «hva kan jeg gjøre?» – og at man hadde en sterk tro på seg selv. Med den mentaliteten og troen på endring satte hun i gang.

Vi har samlet noen av høydepunktene i Dansens År '93 i denne artikkelen. Hvis du deltok i markeringen for 30 år siden, håper vi du vil hygge deg med litt mimring, og var du ikke med får du her et historisk tilbakeblikk på en viktig begivenhet innen norsk dansekunst.

«Boardskampanje». På 350 steder i hele landet kunne publikum «møte» Dansens År (mars 1993). Sponsor var Saga Plakatreklame. Fotoet er hentet fra Dansens År/Dansearkivet.

1993 - dansens år

✶ JOHAN O. JENSEN
STEIN FJESME (foto)

Dans som kunstnerisk uttrykksform har lav status i Norge sammenlignet med andre kulturelle ytringer.

– Nå orker ikke vi dansere lenger å gjemme oss bort i små kjellere. Nå vil vi frem i lyset og vise frem et mangfold og en kvalitet som få vet om, sier den kjente danseren og koreografen Kjersti Engebrihtsen, leder for stiftelsen Dansens år 1993.

For, som vi forstår, neste år skal preges av dans og av mange arrangementer der dansen er det viktigste. Slik blir det også i Trondheim, forteller Kjersti Engebrihtsen. Bl. a. tre store forestillinger i Olavshallen i løpet av året skal markere dette. Den offisielle åpningen av dansens år i Trondheim skjer med en gallaforestilling 14. mars.

Planen er at danseren Ingrid Lorentzen - Kristin Lavransdatter i Nidarosdomen

tidligere i år - skal delta sammen med Arve Tellefsen. Sistnevnte skal ikke danse. Det skal derimot noen av spillerne på Rosenborg, for arrangørene vil gjerne understreke at dans og bevegelse også er moro.

En gruppe bestående av Anne Margrete Fiskvik, Heidi Grande, Gunvor Winge og Kristin Nash er allerede i gang med å planlegge det hele. Tanken er også å vise smakebiter av forskjellige former for dans i Allaktivitetshuset en gang i uka.

Kjersti Engebrihtsen er nå på en runde til de profesjonelle dansegruppene i Norge, og det er nå sant skal sies, ganske fort gjort etter som de fins i bare fem byer - Oslo, Bergen, Trondheim, Tromsø og Hammerfest.

Det fins i dag ca. 250 profesjonelle dansegruppene i Norge, og det er nå sant skal sies, ganske fort gjort etter som de fins i bare fem byer - Oslo, Bergen, Trondheim, Tromsø og Hammerfest.

Institusjoner representerer et høyt nivå. Den store svakheten at når man er ferdig med utdannelsen fins det ikke noe å tjene penger på, sier Kjersti Engebrihtsen.

– Det andre store problemet er at de profesjonelle gruppene utenom Oslo og Bergen, får statsstøtte for bare et år i gangen. Det betyr at det ikke er mulig å legge opp et langsiktig repertoar, en varig holdning og at man ikke kan holde på dansere og koreografer som er virkelig gode.

Mange danseledere

– Derfor altså en markering av den profesjonelle dansen, men det fins også andre former for dans?

– Ja, og den er vi opptatt av. I den vanskelige verden vi lever i er det viktig å styrke kroppen, sin identitet og egenverd gjennom dans og bevegelse. Alle må finne den gleden på sitt nivå og i sin form. Det kan skje gjennom folkedans, på disko-

tek, glad utfoldelse på dansgolvet eller gjennom klassisk dans. At vi nå setter den profesjonelle dansen på kartet neste år, betyr ikke at vi underkjenner andre former for dans. Men man kan ikke gjøre alt på et år.

– Barn på vei til ballettskolen, hvor er det blitt av dem?

– De er i stor grad i ferd med å vende tilbake. Mye er i det hele tatt i ferd med å snu seg mot dansen som treningsform igjen etter at «alle» en periode foretrakk aerobic. Menneskekroppen er et ideelt materiale som må behandles med kjærlighet.

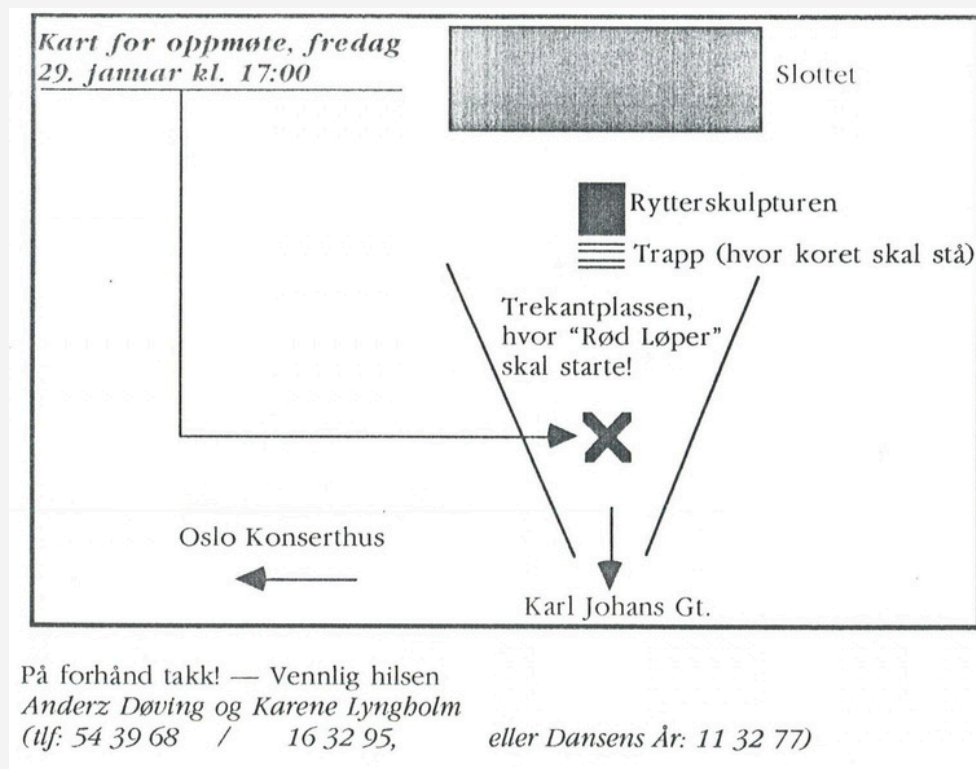
– Alle må finne dansgledden innenfor sin form og sitt nivå, sier Kjersti Engebrihtsen, leder for «Dansens år 1993».

– Nå orker ikke vi dansere lenger å gjemme oss bort i små kjellere. Nå vil vi frem i lyset og vise frem et mangfold og en kvalitet som få vet om, sier den kjente danseren og koreografen Kjersti Engebrihtsen, leder for stiftelsen Dansens år 1993. Forhåndsomtale i ukjent avis (1992). Hentet fra Dansens År/Dansearkivet

Åpning i Konserthuset & på Black Box teater

Dansens År '93 åpnet offisielt med brask og bram med festforestilling i Konserthuset den 29. januar 1993. I forkant (av forestillingen) hadde prologen «Rød løper», koreografert av Anderz Døving og Karene Lyngholm, blitt vist. 500 dansere, kledd i rødt med lommelykter i hendene, beveget seg fra Slottsplassen nedover mot Konserthuset og dannet en rød løper for Dansens År '93.

Kart og informasjon om «Rød Løper» koreografert av Anderz Døving og Karene Lyngholm. Hentet fra Dansens År/Dansearkivet.

Inne i et fullsatt Konserthus kunne man oppleve en innpakket Ingrid Lorentzen bli båret inn på scenen, og til en fanfare spilt av trompetisten Arve Henriksen foldet hun seg ut – og åpnet seg mot publikum. Dette var selve åpningen av Dansens År '93 og en overraskelse for alle involverte (Kjersti Engebrihtsens idé). Prinsesse Märtha Louise erklærte Dansens År '93 for åpnet. Deretter fulgte en åpningstale av Kjersti Kramm Engebrihtsen og tale av forbundsleder for Norsk Ballettforbund, Liv Bjørgum (som forøvrig også var danser, pedagog og koreograf).

På det kunstneriske programmet stod «Lokk» av Kjersti Alveberg, «Tunnellen» av Lise Eger og «Balkong pas de deux» av Michael Corder. Ingun Bjørnsgaard hadde året før slått gjennom som koreograf og vunnet en nordisk koreografi-konkurranse, og på åpningen ble hennes verk «Jomfruer i norsk landskap» vist. Nye Carte Blanche bidro med et utdrag fra «Forvirringens ulemper» som var Ina Christel Johannessens første koreografi for kompaniet. Deretter viste Dans Design «Fortvil Ikke», og Collage Dansekompani presenterte et utdrag fra «Et Sætera» av Kristina Gjems McGill (nå Kristina Gjems).

Til slutt holdt kulturminister Åse Kleveland en tale hvor hun uttrykte at «kulturdepartementet hadde ventet på denne anledningen til å støtte dansen». Det hele ble visstnok dekket og tatt opp av NRK.

Det var Lise Nordal som var kunstnerisk ansvarlig for åpningsforestillingen i Konserthuset. Preben Landmark var produksjonsleder for åpningen av Dansens År '93. Her kan du se hele programmet og lese mer om hvilke dansere som deltok.

Arrangørene av Dansens År '93 var ambisiøse og nøyet seg ikke med bare én åpningskveld! Dagene etter, den 30. og 31. januar, ble NORGE DANSER 1, 2, 3 og 4 arrangert på Black Box teater. Det var en koreografisk mønstring med hele 80 dansekunstnere, og mottoet var «Egne røtter». De lovet et variert og innholdsrikt program med over 30 koreografer – og ønsket velkommen til den største mønstringen av norsk dans noensinne!

Det var dansekunstnerne Lise Nordal og Un-Magritt Nordseth som var prosjektansvarlige og kunstnerisk ansvarlige for NORGE DANSER.

Er du nysgjerrig på hvilke koreografer og dansere som var med?
Da kan du ta en titt i programmet her.

Dansens År-program nr 1. Hentet fra Dansens År/Dansearkivet.

Fra "Hvalfangst", Scirocco. Foto: Erik Berg.

«Hvalfangst» av Scirocco ble vist under den offisielle åpningen av NORGE DANSER på Black Box teater lørdag 30. januar. Koreografi: Ina Christel Johannessen og Un-Magritt Nordseth. Musikk: Rolf Wallin, «Stonewave». Kostymer: Katrine Tolo. Dansere: Anna Hegdahl, Ina Christel Johannessen, Ingrid Meland, Un-Magritt Nordseth, Olga Papalexidou og Marit Schade Ødegård. «Hvalfangst» var et bestillingsverk for LOOC og ble laget til den offisielle åpningen av Kunstmuseet på Lillehammer, 24. november 1992. Foto: Erik Berg.

Schirin Zorriassateiny og Reidar Sjøset i forestillingen «Havet er et annet sted» av koreograf Un-Magritt Nordseth. Forestillingen var en del av «Dansens År '93 – landet rundt». Foto: Erik Berg. Fotoet er hentet fra Dansens År/Dansearkivet.

Fra forestillingen «Rissninger» av Solveig Leinan Hermo. På bildet, fra venstre: Schirin Zorriassateiny, Kari Liland, Anna Nordanstedt Hegdal. Foran: Siri Jøntvedt. Foto: Erik Berg. Fotoet er hentet fra Dansens År/Dansearkivet.

Dansens År '93 – LANDET RUNDT // TURNEBUSSEN

Initiativtager Kjersti Kramm Engebriksen hadde et ønske om at dans skulle kunne oppleves over hele landet, og høsten 1991 tok hun kontakt med daværende leder for Riksteatret, Anne Gullestad, som falt for ideen om å turnere dans i Norge. Nøyaktig to år senere kunne forbundsleder i Norsk Ballettforbund, Liv Bjørgum og nestleder Karene Lyngholm ønske velkommen til «Dansens År '93 – landet rundt». Turneen og forestillingene var et samarbeid mellom Riksteatret og Stiftelsen Dansens År, og var det første skritt i å få med dans ut på turné med Riksteatret.

For å avgjøre hvem som skulle få turnere med Riksteatret ble det utlyst en koreografikonkurranse. Verk av koreografene Solveig Leinan Hermo, Odd Johan Fritzøe og Un-Magritt Nordseth ble valgt ut av en jury bestående av Henny Mürer, Sigurd Berge, John Alfheim og Wayne McKnight. Turneen kunne derfor by på hele tre urpremierer, alle med tema «identitet – tilhørighet». Seks dansere ble plukket ut på audition til å delta på turneen. Dette var Schirin Zorriassateiny, Anna Nordanstedt Hegdahl, Siri Jøntvedt, Kari Liland, Vidar Hansen og Reidar Sjøset.

Turnéen startet nord i Hammerfest i september og ble avsluttet i Oslo i oktober. På veien spilte de forestillinger i 29 byer rundt om i landet og hadde til sammen 35 visninger. Mange steder møtte og samarbeidet de også med lokale dansekrefter.

Her kan du lese mer om forestillingene og få full oversikt over turnéruten.

**Turneen
«Dansens år '93
- landet rundt»
besøker disse
stedene:**

Hammerfest	on.	8/9
Alta	tor.	9/9
Heggelia	fre.	10/9
Tromsø	søn.	12/9
Harstad	tir.	14/9
Narvik	ons.	15/9
Bodø	tor.	16/9
Mo i Rana	fre.	17/9
Mosjøen	søn.	19/9
Namsos	man.	20/9
Sakshaug	tir.	21/9
Trondheim	ons.	22/9
Kristiansund	tor.	23/9
Molde	fre.	24/9
Ålesund	søn.	26/9
Ørsta	man.	27/9
Førde	tir.	28/9
Sogndal	ons.	29/9
Voss	tor.	30/9
Bergen	fre.	1/10
Stord	søn.	3/10
Haugesund	man.	4/10
Kristiansand	ons.	6/10
Grimstad	tor.	7/10
Risør	fre.	8/10
Skien	søn.	10/10
Larvik	man.	11/10
Moss	tir.	12/10
Oslo	ons.	13/10
Oslo	tor.	14/10
Oslo	fre.	15/10
Oslo	lør.	16/10

(Med forbehold om endringer)

Trondheim danser

Ønsket var jo, som tidligere nevnt, at dansen skulle ut i landet, og søndag 14. mars ble det arrangert en festforestilling i Olavshallen som skulle «vise den bredden og kvaliteten som kjennetegner det trønderske dansemiljøet». I programmet skriver arrangørene Gunvor Martine Winge, Anne Fiskvik, Heidi Grande og Kristin Nash: «For første gang i historien fokuserer en hel nasjon på den sceniske dansen som kunstform». På programmet stod navn som Arne Fagerholt (konferansier, koreograf og danser), Marit Moum Aune (regi), Ingrid Lorentzen, Niklas Gundersen, Knut Morten Damm, Dagfinn Krogsrud, Hanne Knudsen, Elke Selnes, Vidar Hansen, May Ona Lintho, Pia Immerstein Larsen og Ella Fiskum (dansere), for å nevne noen.

Er du interessert i å ta en titt i programmet og se hvilke koreografer som bidro – så kan du gjøre det her.

Program for offisiell åpning i Olavshallen den 14. mars 1993. Hentet fra Dansens År/Dansearkivet.

Tromsø danser

Flere andre store byer hadde arrangement utover året, blant annet Tromsø. I programmet skrev ordfører og beskytter av Dansens År i Tromsø, Erlend Rian, blant annet: «Det er aller første gang at hele danse miljøet i Tromsø går sammen om å profilere dans – hele bredden av dans. Målsettingen er å synliggjøre dans som en kulturell uttrykksform».

Her kan du kikke i programmet «TROMSØ DANSER», som ble arrangert den 11. juni 1993.

Festspillene i Nord-Norge '93

Den 25. juni satte Nordnorsk Ballettforum (nå Forum for Nordnorske Dansekunstnere) opp et koreografiverksted under navnet «Dans i Nord». Her arbeidet profesjonelle koreografer fra Nord-Norge med dansere – profesjonelle som amatører. Resultatet av koreografiverkstedet ble samlet under en fellesforestilling og det var deltagerne var fra Hammerfest, Alta, Tromsø, Bodø og Mosjøen.

Rikskonsertene og Dans & Toner

I 1993 skapte Stage Productions, senere Dans & Toner, forestillingen «Dans for Deg» på bestilling av Rikskonsertene til Dansens År '93. Musiker Peter Lodwick og danserne Eric Viudes og Marit Krogeide turnerte forestillingen i Vestfold og Oslo. Gruppen ønsket å formidle bredde i dans som kunstform til nyskapt musikk som resulterte i koreografier av Øyvind Jørgensen, Dinna Bjørn, Tony Ferraz og Merete Lingjærde. I tillegg koreografert danserne egne soloer.

«Dans for Deg» viste bredde i dans som uttrykksform. Med spennvidde i kunstnerisk og dramatisk innhold, ble forestillingen mottatt med stor begeistring av elevene. Det ble en suksess”. – Jarlsberg Avis

Dans i skolen

How about that Mr. B (moro med Bach) og Mozart-oppsettingene til Peter Lodwick og Marit Krogeide har gått som varmt hvetebød på skoler de siste årene. Nå har bakgrunnsmannen og -kvinnen fått med seg solisten Eric Viudes, Kulturdepartementet og kasselatiffondet på et nytt spennende prosjekt, nemlig «*Dans for deg*». Dette prosjektet går inn i sammenheng med rundt det fiktum at 1993 offisielt kalles «*Dansen år*». Opprinnelig skulle «*Dans for deg*» startet i vår, men nå er de altså i gang.

SkoleMagasinet
PER RUNE EKNES

Uvanlige artister

Det er ikke stilsteiende forestillinger som foregår når Marit Krogeide og Peter Lodwick driver på. Marit danser og Peter spiller piano, men ikke bare piano, han løper, han synger og gjøler. Marit som er balettdanser har en evne til å få kontakt med publikum. Elever og lærere landet rundt har blitt blendet av disse to som virkelig har klart å få den klassiske kunsten inn i den moderne verden med glede.

en utradisjonell og spennende måte, forteller Marit Krogeide. Bredden i dans og musikk er et nøkkelord for oss, og prosjektet «*Dans for deg*» inneholder små dramatiske baletter innenfor forskjellige stilarter som klassiskneo-klassisk, jazz, step og moderne dans, sier hun. Flere kjente koreografer har vært involvert i prosjektet. Musikken er spesialkomponert og ble fremført «*Live*». - I tillegg har vi også med solisten Eric Viudes, som har permisjon fra operan for å være med oss på dette prosjektet.

Dans for deg

Kulturdepartementet og Norsk Kassetatiffond har gitt støtte til produksjon av forestillingen «*Dans for deg*». Forestillingen foregår høsten 1993, som en del av dansens år.

- Vi ønsker å presentere dans på

4-9 samt videregående

Forestillingene blir lagt opp både for familie og skole. Målguppen er elever fra 4-9 klasse og videregående skole. I tillegg blir det også forestillinger på kveldstid for hele familien. Hovedingrediensene i forestillingene til Stage Production som Marit Krogeide og Peter Lodwick i felleskap kal-

Dans for deg: Marit Krogeide og Peter Lodwick (i midten) i Stage Production har fått med seg solisten Eric Viudes på et nytt spennende prosjekt.

ler seg er glede, kontakt og humor, noe det ikke er for mye av i samfunnet vårt i dag og som sko-

leelever så svært trenger. Stage Productions lover å fortsette og glede oss rundt på skolene. De som øns-

ker kontakt med denne spennende duoen som nå er blitt trio, kan ringe 22 43 08 75.

STUNTGRUPPA & DANSERNE KOMMER

Dansens År '93 hadde også en egen stuntgruppe bestående av dansekunstnerne Siri Jøntvedt, Gaute Grimeland, Tone Gellein, Ellen Johannesen og Hilde Rustad. De var iført arbeidsdresser fra Pellys med håndmalt logo – Dansens År '93 – på ryggen. STUNTGRUPPA hadde dansestunts rundt om i Oslo, og dette pågikk gjennom hele året. De arbeidet utfra satte strukturer og med mye variert musikk fra en «tilårskommen, men passe røff ghettoblaster».

DANSERNE KOMMER var en serie uteforestillinger som foregikk hver lørdag i perioden 8. mai – 26. juni i regi av Dansens År '93. Ønsket var å synliggjøre bredden av all danserisk aktivitet. Utekomiteen arbeidet iherdig for å hente danserne ut på banen, for ikke å si på gresset, gater, torg og veier. De ville vise hele spekteret, fra ballettskolens yngste rekrutter, folkedanslag, internasjonal etnisk dans, selskapsdans og til profesjonelle dansekunstnere.

Den 5. juni kunne man for eksempel danse seg nedover Bygdøy allé og delta på strekk-klasse med Øyvind Jørgensen, og få med seg innslag av blant annet Sogn & Fjordane Ringen (Norsk Folkedans), Prosjekt Impro/ Stuntguppa Improvisasjon og Berit Aadne Ballettskole (Jazz & moderne).

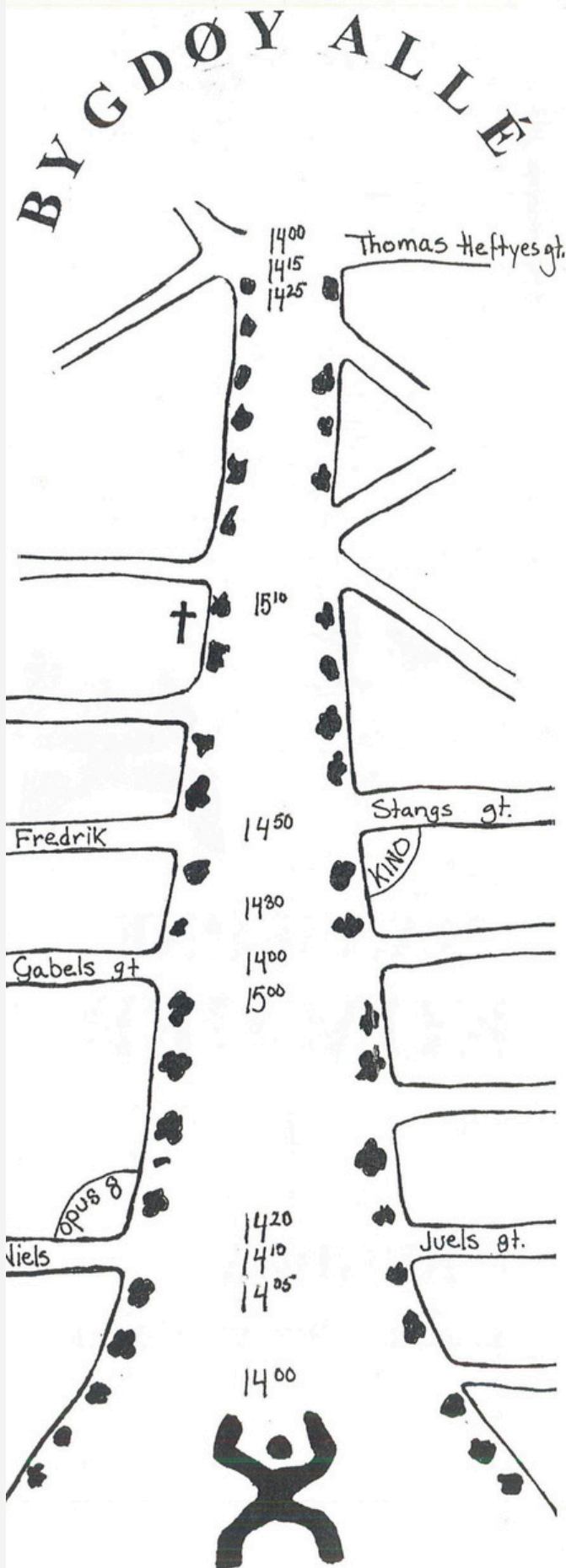
Prosjektledere for DANSERNE KOMMER var Øyvind Jørgensen, Ellen Johannesen, Bibbi Winberg og Annette Dyvi.

Dansens År. Foto hentet fra Dansens År/Dansearkivet. Foto: Torunn Nilsen.

STUNTGRUPPA. Fv: Gaute Grimeland, Ellen Johannesen, Siri Jøntvedt, Hilde Rustad og Tone Gellein. Foto: Rune Eraker. Fotoet er hentet fra Dansens År/Dansearkivet.

"DANSERNE KOMMER"

KL. 14.00 - 16.00

13.50 : ÅPNING

14.00 : Joumana Daroische - Magedans

14.15 : Opanci - Internasjonal Folkedans

14.25 : Berit Aadne Ballettskole

Jazz & moderne

15.10 : KITKA - Internasjonal Folkedans

14.50: Margrethe Glambek - Magedans

14.30 : Sogn & Fjordane Ringen

Norsk Folkedans

14.00 : Prosjekt Impro/Stuntgutta

Improvisasjon

15.00 : Strekk klasse v/Øyvind Jørgensen

14.20 : Vinderen Trim v/Giske Lyng Jørgensen

Jazz

14.10 : Oslo Dance Center v/Randi Frønsdal

Jazz

14.05 : Zoja Nicolskaja - Russisk Folkedans

14.00 : Kristin Lotherington - Moderne

Vær oppmerksom på at det foregår dans på flere steder samtidig. Sjekk med kartet!

LØRDAGSFØRESTILLINGER

12. og 19. JUNI, I FROGNERPARKEN,
PÅ HONNØRBRYGGA & AKER BRYGGE
OG RUNDT OMKRING I BYBILDET
- FØLG MED!

Vi minner om:

1. - 6. juni kl.18.00

Bresée Dansekompani med Søyr
i Botanisk Hage (inngang v/Munchmuséet).

2., 3., 5., 8., 9., 17. og 18. juni

Lise Ferner "En gang - En Jernbane"
Forskjellige steder i Oslo Sentrum.

St.Hansaften, 23. juni kl. 22.00.

"Sommernatt på St. Hanshaugen"
Danseforestilling av Stuntgruppa m/gjester.

Forbehold om endringer.

NB! ALLE ARRANGEMENTER ER GRATIS!

DANSERNE KOMMER. Program for arrangementet den 5. juni 1993.

Hentet fra Dansens År/Dansearkivet.

Gallaforestilling på Operaen

Den Norske Nasjonalballett/Den Norske Opera samarbeidet også med Dansens År '93, og 20. og 22. november inviterte de til storslått gallaforestilling i operaen med koreografier av Alvin Ailey, Robert Sund, Øyvind Jørgensen, Rudi van Dantzig og Glen Tetley samt to pas de deux'er fra «Askepott» og «Svanesjøen». Daværende ballettsjef, Dinna Bjørn skrev blant annet dette i programmet:

«I vårt gallaprogram prøver vi å trekke noen linjer på tvers, som både skal fremheve alle forskjellene, som nettopp gir kunstarten dens mangfold av uttrykk, og slektskapet i det vi holder på med, som må, og forhåpentlig vil, gi samhold på veien videre frem.»

Dinna Bjørn

Programbladet fra gallaforestillingen kan du lese her.

STUNTGRUPPA. Fv: Gaute Grimeland, Ellen Johannesen, Siri Jøntvedt, Hilde Rustad og Tone Gellein. Foto: Rune Eraker. Fotoet er hentet fra Dansens År/Dansearkivet.

I en oppsummering i etterkant skrev Dinna Bjørn:

«Selv innenfor dansekunstarten og i dansemiljøet i Norge er det barrierer. Barrieren mellom dem som beskjeftiger seg med klassisk ballett og dem som arbeider med moderne samtidsdans, barrierer mellom etablerte ballettkompanier og frie grupper, barrierer mellom fast ansatte, pensjonsberettigede ballettdansere og freelance-dansere på det åpne marked. Den Norske Operas Dansens År-Galla er blitt til ut fra ønsket om å være med på å bryte ned disse barrierer og vise at visst er det forskjell på klassisk og moderne, på å være etablert, fast ansatt – og å være ute i det fri uten sikkerhetsnett – men det er også forskjeller innenfor kategoriene og likheter på tvers av dem.»

Dansens År '93 i galleriene

Gjennom hele året ble det vist danseforestillinger på flere gallerier rundt om i Norge i samarbeid med ulike billedkunstnere. Her er noen eksempler:

Den 27. mars åpnet Kunstnernes Hus utstillingen «Stillhetens språk», og koreografen Lise Eger, som også har et spesielt forhold til billedkunst, laget en koreografi i forbindelse med utstillingen. Med seg hadde hun danserne Caroline Wahlstrøm, Olga Popalexidou og Marit Schade Ødegård og musikerne Jon Balke, Per Jørgensen og Audun Kleive.

Billedkunstner Inger Haugens skulpturelle tolkning dannet rammen for fire soloer koreografert av Mona Økland. Soloene ble vist på Hå Gamle Prestegård (premiere 10. juni) og danserne som medvirket var Liv Basberg, Elizabeth Guino-o, Cecilie Lindeman Steen og Marianne Albers. På Høvikodden Kunstsenter ble forestillingen «Hundredagsnatt» av Odd Johan Fritzøe vist (9. mai og 13. juni), og det var danserne Øyvind Jørgensen, Jo Strømgren og Gaute Grimeland som medvirket.

Buskerud Kunstnersenter/Solberg Spinderi viste et verk av koreografen og danseren Jane Hveding, som var er idegiver og kunstnerisk ansvarlig. Komponisten Magnar Åm, i samarbeid med Cikadakvartetten, arbeidet med improvisasjoner over Griegs strykekvartetter, og profesjonelle billedkunstnere tilknyttet Buskerud hadde ansvar for billedkunstdelen.

Tegner og illustratør Ulf Aas hadde en forkjærlighet for bevegelsen, så hva var vel mer naturlig enn å lage en utstilling av ballett og fri dans? Skisser og inntrykk fra prøvesaler og forestillinger ble vist på Galleri Arctandria i Oslo. I tillegg viste danser og koreograf Philippe C. Bouskela to av sine balletter – «Nordlig landskap» og «Så blå en himmel» i forbindelse med åpningen av tegneutstillingen til Runi Langum i Tromsø Kunstforening, og senere viste han sine balletter i Tegneforbundet i Oslo.

«Hundredagsnatt» av Odd Johan Fritzøe med danserne Øyvind Jørgensen, Jo Strømgren og Gaute Grimeland. Screenshot fra video.

«Hele verden danser» – og samarbeid med NRK TV

I anledning Dansens År '93 sendte NRK TV hele åtte programmer i en serie kalt «Hele Verden Danser – The Dance Project» av Rhoda Grauer (produsent og manusforfatter). Ideen til serien ble til da hun så nærmere på dansens plass i vår vestlige kultur (USA og Vest-Europa) i forhold til dansens plass i andre kulturer.

Serien består av følgende programmer:

- «The power of dance // Dans som universell aktivitet»,
- «The Lord of the Dance // Dans som springbrett til det hellige»,
- «Dance at court // Dans som uttrykk for sosial orden og makt»,
- «Dance centerstage// Dans som kunstform og forestilling»,
- «Everybody's doing it // Dans som uttrykk for kulturelle koder»,
- «New Worlds, new forms // Dans som medium til kulturell sammensmeltning»,
- «The individual and tradition // Dans som utviklingen av den individuelle artist/kunstner»
- «Dancing in one world // Dans som uttrykk for det tverrkulturelle». Responsen både i og utenfor miljøet var betydelig, står det i programmet, og serien ble vist i reprise høsten 1993

NRK TV åpnet også Dansens År med å vise et gjensyn med TV-balletten «Utenfor rekkevidde» av Kjersti Alveberg til musikk av Karin Krogh og John Surman, som vant tredjeprisen i Prix Italia i 1984. I samme program ble Alveberg intervjuet av kulturjournalist og programleder i NRK, Arild Erikstad, om prosessen rundt det å lage TV-balletter, og Kjersti Kramm Engebriksen fortalte om Dansens År og bakgrunnen for satsningen:

– Ønsket er å vise det fantastiske som har skjedd innenfor dansen de siste 20-25 år, fordi det har skjedd så utrolig mye som av en eller annen årsak ikke har forplantet seg i det ytre, som ikke folk vet om.

Her kan du se intervjuet og TV-balletten «Utenfor rekkevidde».

Paul Solberg og Kjersti Alveberg i TV-balletten «Utenfor rekkevidde», koreografert av Kjersti Alveberg. Foto: Screenshot.

Kjersti Kramm Engebriksen og Kjersti Alveberg i intervju med Arild Erikstad. Foto: Screenshot.

SCENARIO '93 – en koreografi-konkurranse & Fond for koreografi

I samarbeid med Norsk Kassettagiftsfond (nå Fond for lyd og bilde) arrangerte Dansens År en konkurranse for beste koreografi og beste utføring av en forestilling. Dette ble lagt under Kassettagiftsfondets årlige konkurranse Scenario, og åtte koreografers forestillinger nådde opp til finaleplass. Finalen ble holdt på Det Åpne Teater i Oslo i dagene 12.-19. november, og Scenario '93 ble dermed en slags avslutning på Dansens År.

Koreograf Un-Magritt Nordseths forestilling «Konsekvens», til musikk av Rolf Wallin og tekst av Cecilie Løveid, var en av de åtte finalist-forestillingene i tillegg til «Venus i Blått» av koreografen Mette Brantzeg, som handlet om en ung kvinnes erotiske oppvåkning, og som ble fremført av dansere og skuespillere fra Tromsø Danseteater.

Det var forestillingen «Veien tilbake» av koreograf Kristina Gjems som gikk av med seieren, og som kunne ta med seg hele 300 000 kr i premie!

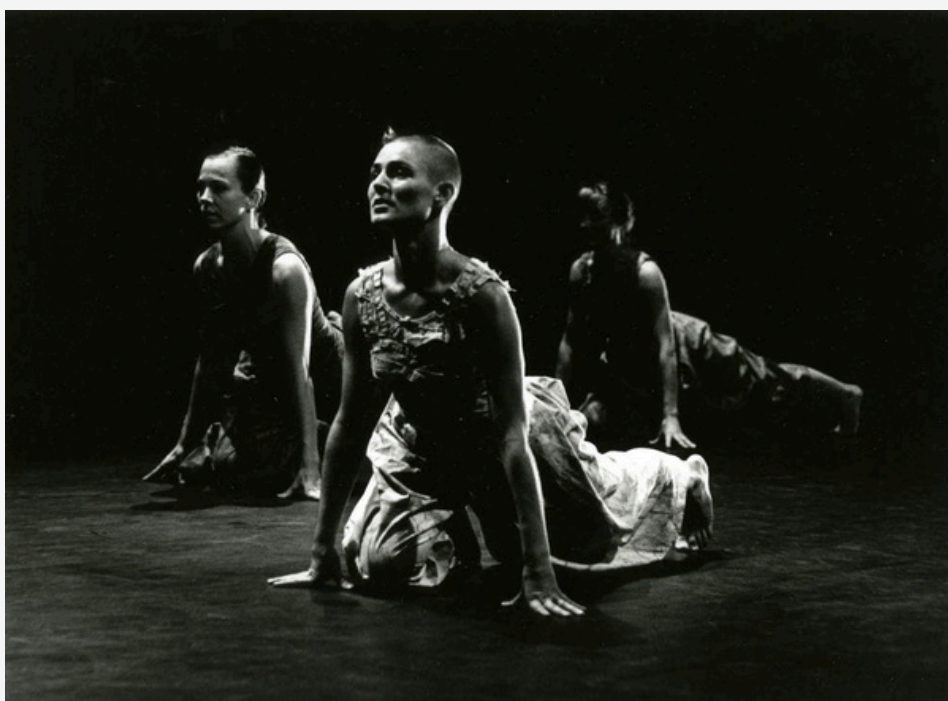
I en udatert anmeldelse i arkivet Dansens År/Dansearkivet står det:

– «Veien tilbake» har ingen bestemt handling, men viser hvordan tre personer, danserne, begir seg ut på en reise de ikke vet hvor vil ende. De tre danserne, Hege Gabrielsen, Olga Papalexiou og Anne Gjems Rudi, dannet skikkelser som beveget seg gjennom ulike kulturer, hvor dansen var språket for det ukjente og fremmede.

– Vinneren bar preg av stringens i form og innhold. Koreografien ble fremført med stor tyngde og presisjon av dansere som tror på det de gjør. Et dansedikt som ikke lar seg presse inn i noen sjanger eller form.

Juryens kommentar

Danserne under konkurransen/ Scenario '93 var Hege Gabrielsen, Olga Papalexiou og Anne Gjems Rudi. På bildet, fv: Cecilie Lindeman Steen, Anne Gjems Rudi og Hege Gabrielsen i «Veien tilbake», koreografert av Kristina Gjems.
Foto: Hedeveg Schjødt. Foto hentet fra nettsiden til Kristina Gjems/Dreamscreen Productions.

Scenario '93: Verdig kamp om prisen

1993 har vært dansens år: Et år hvor dansere, koreografer og pedagoger i samlet tropp har markert seg og vist hva som foregår i norsk dans på landsbasis. Viktigst har dette vært for de frie dansegruppene og dansere og koreografer som arbeider utenfor institusjonsteatrene.

AV INGER SCHEDELL

Norsk Kassettavgiftsfond har i samarbeid med Stiftelsen Dansens År arrangert en konkurranse for beste koreografi og beste utføring av en forestilling. Dette ble lagt under Kassettavgiftsfondets årlige konkurranse Scenario. Scenario '93 er dermed blitt en slags avslutning for Dansens År, en konkurranse hvor åtte koreografers forestillinger har nådd opp til finaleplass. Denne finalen ble holdt på Det Åpne Teater i dagene 12.-19. november.

Store kontraster

Blant finalistene var det både fri-grupper og enkeltstående koreografer, og stilmessig var avstanden stor mellom de ulike forestillingene.

En av finalistene var Un-Magritt Nordseth. Konsekvens, til musikk av Rolf Wallin og tekst av Cecilie Løveid. En stilren forestilling som tar utgangs-

punkt i menneskers møter og situasjoner som oppstår av dette. Her var koreografien preget av en målbevisst fremdrift mot et felles uttrykk de seks danserne endt opp med. Musikken var originalskrevet til forestillingen, og samarbeidet mellom komponist og koreograf bar preg av stor kreativitet og felles språk.

En forestilling som stod i stor kontrast til denne var *Venus i Blått* av koreografen Mette Brantzeg fremført av dansere og skuespiller fra Tromsø Danseteater. Ikke bare var konseptet rundt forestillingen anderledes, men den viste også hvor stor bredde denne kunstformen har. Her hadde koreografen tatt utgangspunkt i Alina Reyes' roman *Slakteren*, og handler om en ung kvinnes erotiske oppvåkning. Koreografien hadde plantet denne historien i et nord-norsk fiskermiljø, og den ga et inntrykk av en rå og direkte virkelighet.

Veien tilbake

Vinneren av Scenario '93 ble koreografen Kristina Gjems McGill og hennes forestilling, *Veien tilbake*. En forestilling som uten tvil var verdig prisen på 300.000 kroner.

Veien tilbake har ingen bestemt handling, men viser hvordan tre personer, danserne, begir seg ut på en reise de ikke vet hvor vil ende. De tre danserne, Hege Gabrielsen, Olga Papalexiou og Anne Gjems Rudi, dannet skikkelser som beveget seg gjennom ulike kulturer, hvor dansen var språket for det ukjente og fremmede.

Juryens kommentarer lød slik: Vinne-

ren bar preg av stringens i form og innhold. Koreografien ble fremført med stor tyngde og presisjon av dansere som tror på det de gjør. Et dansedikt som ikke lar seg presse inn i noen sjanger eller form. Forestillingen har intet konkret budskap, men hovedmålet i verket er å være til som livet selv. Koreografen har transformert et genuint personlig interesse for en fremmed kultursfære til noe allmenngyldig. Uforutsigbart taler *Veien tilbake*.

Juryens formann, Tore Westlie, la vekt på de åtte forestillingenes store spredning i sjanger og det jevne profesjonelle nivået.

Tai Chi

Koreografen Kristina Gjems McGill har bakgrunn fra ulike moderne kompanier og har sin utdannelse som koreograf fra London Contemporary Dance School.

Hennes flereårige arbeid med danseformen Tai Chi, som er med på å prege hennes personlig uttrykksform. Om forestillingen sier hun:

- Tai Chi er en gammel bevegelses-kunst som inneholder både meditasjon og kampspråk. Bevegelsene jeg har tatt i bruk kan noen ganger minne om kamp-kunst. Bevegelser som forholder seg til noe utenfor. Som om luften får en konsistens, og danserne må forholde seg til en substans rundt sin egen kropp. I forestillingen har stillheten en sentral rolle. Jeg føler at det i stillheten ligger en latent kraft som kan skape tyngde og spenning. Man kan se på det som å skape kontakt rundt bevegelsenes senter. Jeg er selvfølgelig veldig fornøyd med juryens valg og håper å kunne starte på videre prosjekter snart igjen.

Veien tilbake av Kristina Gjems McGill var en verdig prisvinner.

Dansens År ble godt dekket av mediene, og her kan du lese en omtale av konkurransen, i en ukjent avis, hentet fra arkivet til Dansens År '93.

Prisutdelingen og forestillingen «Veien tilbake» ble vist på NRK TV, og her kan du se hele forestillingen, og Kristina Gjems bli intervjuet av Arild Erikstad.

Fond for koreografi

Stiftelsen Dansens År opprettet også et Fond for Koreografi. Ifølge statuttene skulle fondets midler brukes til profesjonell dans utenfor det tradisjonelle scenerom. Hele 42 søknader kom inn til Fond for Koreografi, og juryen i Stiftelsen Dansens År samlet seg om følgende fordeling av de 150 000 kr som var til fordeling: Roger Wahl, Per Roar Thorsnes, Øyvind Jørgensen, Stuntgruppa v/Tone Gellein, Lise Ferner og Anderz Døving. Juryen i Stiftelsen Dansens År bestod av fem personer, og disse var: John Alfheim, Sigurd Berge, Wayne McKnight, Henny Mürer og Tone Westad.

Opptakten & stiftelsen & styret

Stiftelsen Dansens År ble etablert i 1991. Ideen til Dansens År '93 ble først presentert på Norsk Ballettforbunds (nå Norske Dansekunstnere) generalforsamling i mai 1990, og fikk full tilslutning. I februar 1991, på et møte med daværende kulturminister Åse Kleveland, la Øyvind Angeltveit og Kjersti Kramm Engebrigtsen fram en søknad om fem millioner kroner for prosjektering og realisering av Dansens År '92. Der ble to viktige beslutninger tatt: de måtte halvere budsjettet og utsette markeringen til 1993.

Kjersti Kramm Engebrigtsen og Tone Eriksen fortsatte arbeidet og la fram en ny søknad til Kulturdepartementet på kr 2,4 millioner i mars 1992, og fikk den innvilget.

Dansens År hadde eget kontor i 6 etasje i Wesselsgate 8, og mye av det administrative arbeidet, før og underveis i året, foregikk der.

Un-Magritt Nordseth var den første Kjersti Kramm Engebrigtsen spurte om å være med, og hun var en viktig sparingspartner for Kjersti hele veien.

De jobbet kollektivt i styret og alle styremedlemmene hadde ansvar for ulike oppgaver både i forberedelser og i gjennomføring av Dansens År '93. Styremøtene ble ledet av den gang forbundsleder, Liv Bjørgum.

Oppmerksomheten rundt Dansens År '93 bidro til at Norske Dansekunstnere (daværende Norsk Ballettforbund) fikk politisk gjennomslag for etablering av Danseinformasjonen (Senter for Dansekunst) i 1994. Danseinformasjonen fikk mandat fra forbundet til å arbeide for realisering av Dansens Hus, noe vi lyktes med i 2004. I 2008 flyttet Dansens Hus og Danseinformasjonen inn i Vulkan 1 på Grünerløkka. Danseinformasjonen er enesaksjonær i Dansens Hus AS.

Dansens År i Frognerparken. Fv: Siri Jøntvedt, Per Roar Thorsnes, Kristina Gjems McGill, Kari Liland og Snelle Hall i produksjonen «Fra en jernbanestasjon» av Hexakin/Lise Ferner. Foto: Torunn Nilsen. Hentet fra Dansens År/ Dansearkivet.

Administrasjon og styre

ADMINISTRASJONEN I STIFTELSEN DANSENS ÅR:

Kjersti Kramm Engebrigtsen,

initiativtager og daglig leder fram til høsten 1993

Susanne Svenseid, daglig leder fra høsten 1993,

informasjons- og markedssjef

Tone E. Eriksen, prosjektkoordinator

Charlotte Lysholm, sekretær

Monica Herstad, distribusjon

Tone Gellein, salgskonsulent

STYRET I STIFTELSEN DANSENS ÅR:

Kjersti Kramm Engebrigtsen, styreleder, initiativtager, danser og koreograf

Karene Lyngholm, fungerende styreleder 1.8.-31.10 1993, danser, pedagog og koreograf

Liv Bjørgum, forbundsleder i Norsk Ballettforbund (nå NoDa)

Kathryn Bresée, danser og koreograf

Anderz Døving, daglig leder Andanse Teatret

Thor Sigbjørn Greni, konsulent

Lise Nordal, koreograf og kunstnerisk leder av Collage Dansekompani

Un-Magritt Nordseth, koreograf og danser

Karen Foss, koreograf og danser (satt i styret i en kortere periode)

Tony Ferraz, koreograf og danser (satt i styret i en kortere periode)

Øyvind Jørgensen, koreograf og danser (satt i styret i en kortere periode)

Deltagere & involverte

Her finner du en oversikt over mange av de profesjonelle som deltok, på ulike måter, under Dansens År '93. Hvis man finner feil eller mangler så setter vi stor pris på hvis man sender informasjon til post@danseinfo.no

Ada Einmo Jürgensen
Agnes Buen Garnås Alejandro Meza
Alexei Fadeetchev
Amanda Steggell
Andarz Døving
Anna Hegdahl
Anne Cecily Fjeldstad
Anne Fiskvik
Anne Gjems
Anne Grete Eriksen
Anne Grethe Lingsom
Anne Katrine Haugen
Anne Korneliussen
Anne Margrethe Melsom Anne Stray
Annette Dyvi
Aranka Sestak
Arlene Wilkes
Arne Fagerholt
Arne Johan Hegdahl
Beata Nowinska
Beatrix Balazs
Benoit Tamba
Bibbi Winberg
Birgitte Olsen
Bjørnar Pedersen
Britt Friberg
Calvin Ray Stiggers
Camilla Grønneberg
Camilla Myhre
Caroline Wahlstrom Cathrine Smith
Cecilia Olsen
Cecilie Lindeman Steen Charlone Lysholm
Christopher Kettner
Claude Paul Henry
Cynthia Kai
Dagfinn Krogsrud
David Byer
Dinna Bjørn
Eike Selnes
Elin Osjord
Elisabeth Blomberg Elizabeth Guino-o
Ella Fiskum
Ellen Johannesen
Erik Snilsberg
Eric Viudes
Fredrik Rütter
Gaute Grimeland
Gina Hjort-Larsen
Gro Gudim
Gry Kipperberg
Gunvor Winge
Guri Pahle Glad
Halldís Ólafsdóttir
Hanne Knutsen
Hanne Thorbjørnsen
Heidi Grande
Hege Gabrielsen
Henny Mürer
Henriette Blakstad
Hild Eikrann
Hilde Rustad
Igor Ivanov
Indra Lorentzen
Inger Buresund
Inger-Margrethe Lunde
Ingri Angell-Petersen

Ingrid Lorentzen
Ingrid Meland
Ingun Bjørnsgaard
Jan de Miranda
Jan Ivar Lund
Jane Hveding
Jeanette Hansson
Jeffrey Carter
Jens Østberg
Jo Strømgren
Johanna Sutinen
John Alfheim
John Andresen
Jonas Digerud
Karen Elisabeth Sødahl Karen Foss
Karene Lyngholm
Kari Anne Bjerkestrand
Kari Liland
Kari Øyen
Karin E. Amundsen
Karstein Solli
Katherine Olsen
Kathrine Kirsebom
Kathryn Bresee
Kenneth Kvarnström
Kim J. Lundby
Kirsten Hveding
Kjersti Aveberg
Kjersti Engebrigtsen
Kjersti Evensen
Kjerstin Kartrud
Knut Morten Damm
Kristin Lotherington
Kristin Nash
Kristin Oftedal
Kristina Gjems McGill Kristine Øren
Lars Stinnerbom
Lee Onerhoh
Leif Hernes
Lene Syversen
Lillian Bjertnes
Line Alsaker
Lisbeth Rønning
Lise Eger
Lise Ferner
Lise Nordal
Liv Basberg
Liv Bjørgum
Liven Sandel
Ina Christel Johannessen
Lucy Killingby
Lynda Johnsen
Marek Jez
Marianne Albers
Marianne Nordnes
Marianne Skovli
Maris Sveilis
Marit Krogeide
Marit Moum Aune
Marit Schade Ødegaard Marius Kjos
Mariusz Malecki
Martin Lotherington
Matthias Eidmann
May Ona Lintho
Merete Blinkenberg-Nielsen
Merete Lingjærde
ette Brantzeg
Mette Skånseng

Michael Corder
Minoru Hideshima
Mona Walderhaug
Mona Økland
Monica Herstad
Monica Kreutzmann
Märtha Louise
Niklas Gundersen
Nina Ananiashvili
Nina Brotkorb
Nina Lill Svendsen
Nina Ly
Odd Johan Fritzøe
Ole-Henrik Moe
Olga Papalexiou
Pauline Hasse
Per Roar Thorsnes
Peter Berg
Peter Gardiner
Peter Lodwick
Philippe C. Bouskela
Pia Immerstein Larsen
Randi Frønsdal
Raphael Bianco
Reidar Sjøset
Richard Suttie
Robert Sund
Robert Wallace
Roger Wahl
Rudy Claes
Runa Rebne
Rune Mikael
Vindal Rune Steen
Sally Eilertsen
Schirin Zorriassateiny
Sidsel Endresen
Sigrid Edvardsson
Sigurd Berge
Siri Jøntvedt
Sissel Aarseth
Sivert Øvretveit
Snelle Hall
Solveig Leinan-Hermo
Steffi Lund
Susanne Svenseid
Sølvi Edvardsen
Teet Kask
Terje Tjømme Mossige
Therese Skauge
Thomas Halvorsen
Thor Sigbjørn Greni
Tone E. Eriksen
Tone Gellein
Tone Westad
Tony Ferraz
Torhild Jahren Petersen
Torunn Robstad
Ulf Scheerbarth
Un-Magritt Nordseth
Vibeke Støver
Vidar Hansen
Viktor Trutt
Wayne McKnight
Yo Sakai
Zoltan Szolnoki
Øyvind Jørgensen
Åse Kleivland
Aase With

Les mer

Dansens År '93 – hva husker du? Pressen og ringvirkninger

Publisert 31. mai 2023 på danseinfo.no

Dansens År '93 – hva husker du? Offisiell åpning i Oslo Konserthus

Publisert 15. juni 2023 på danseinfo.no

Dansens År '93 – hva husker du? NORGE DANSER

Publisert 17. august 2023 på danseinfo.no

Dansens År '93 – hva husker du? STUNTGRUPPA

Publisert 7. september 2023 på danseinfo.no

Dansens År '93 – hva husker du? – Dans & Toner og Rikskonsertene

Publisert 12. oktober 2023 på danseinfo.no

Dansens År '93 – hva husker du? «Trondheim danser» i Olavshallen

Publisert 9. november 2023 på danseinfo.no

Dansens År '93 – hva husker du? Marie Hermo Jensen & Solveig Leinan-Hermo

Publisert 15. november 2023 på danseinfo.no